

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR TEMSİLCİLİĞİ ALTIN ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR TEMSİLCİLİĞİ ALTIN ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği tarafından oluşturulan "Altın özel İhtisas Komisyonu", çalışmalarına devam etmektedir. İlk aşamada TMMOB İzmir Birimleri'nin oluşturduğu ti Koordinasyon Kurulu'na bilgi olacak "Ön Rapor", eldeki tüm dokümanlar incelenerek ve araştırma yapılarak, mesleğimizle ilgili konulardaki görüşleri kapsayacak biçimde hazırlanmıştır.

"Eurogold Madencilik A.Ş." adına "DEÜ Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü" tarafından hazırlanan ve Prof. Dr. Orhan ÜLSÜ'nün redaksiyonunu yaptığı "Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED)" raporunun önsözünde; "Bu rapor, ülkemizde hazırlanmış bulunan ilk Çevresel Etki Değerlendirme Raporlarından bir tanesi" madencilik sektörü ÇED Raporu olarak ise ilkidir" denmesine karşın, Çevre Mühendisliği "Etik Kurulu"nda madencilikle ilgili hiçbir disiplin bulunmamaktadır. Madencilik alanında özel ihtisas gerektiren ana disiplinlerde çalışan jeoloji mühendisi (Mineraloji, maden jeolojisi) jeoteknik hizmetler ve hidrojeoloji açısından), meta« lujist (hidrometalurjist), maden mühendisi (cevher hazırlama, zenginleştirme ve işletme açısından) bulunmaması madencilik alanındaki bu tür raporlarda büyük eksikliklerdir. Madencilikle ilgili ÇED raporlarında derleme bilgileri kullanılmamalıdır. Konu hakkında gerekli olan disiplinler çalışmalarını yapmalıdır.

1983 yılında kabul edilen, 2872 sayılı Çevre Kanunu, yürürlükte bulunmasına karşın, bugüne kadar yasayla ilgili gerekli yönetmeliklerin çıkarılmamış ve denetleyecek organların belirlenmemiş olması, Çevre Kanununun 10. maddesine göre hazırlanması istenen ÇED raporlarının eksik bilgilerle donatılmış olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. İncelenen döküman ve raporlarda görülen eksiklikler ile öneriler ana başlıklar altında aşağıda belirtilmiştir.

1. ÇED Raporunda ve Ovacık Atık Deposu Kesin Proje Raporunda bulunması gereken yöreye ait küçük ölçekli gözlemsel jeoloji çalışmalarına ve işletme alanında ise, büyük ölçekli mühendislik jeolojisi haritalarına rastlanmamıştır.

2. Jeoteknik araştırma sondajları yapının konumuna uygun yerleştirilmediği gibi, derinlikleri ve sayıları da yeterli olmaktan uzaktır.

3. Atık Havuzu tabanında ve mamba bölümünde yaralan (atık barajından olabilecek sızıntıların içinde sirküle edeceği) alüvyonun geçirimsizliği için sondaj esnasında perméabilité deneyinin yapılmaması kabul edilemez bir durumdur. Ayrıca alüvyonun taşıma gücünü belirleyecek deneylerin yapılmadığı görülmektedir.

4. Baraj göl içi ve yamaçlarının toplam 1 metre kalınlığında kil ile kaplanması öngörülmüştür. Tabanda alüvyon» yamaçların önemli bölümünde yamaç molozu olması dolayısıyla, yapılacak kaplamanın uzun süreli fonksiyonunu sürdürmesi çok zordur. Eğer yamaçlarda şev düzenlemesi yapılmayacak ise, gevşek haldeki yamaç molozunun doğrudan üzerine yapılacak kil kaplamanın duraylılığı söz konusu değildir. Bir süre sonra kısmi kopma ve çökmeler görülecek ve bu boşlukların atık sıvılar tarafından doldurulacağı kuşkusuzdur* 5, Bilindiği gibi, proje alanı

birinci derece aktif deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Bu tür aktif bir lokasyondaki bir barajda sadece kil kaplama ile sızdırmazlığın sağlanması teknik olarak güvenilir değildir. Özellikle de, ayrık zemin (yamaç molozu) ve alüvyon üzerindeki kaplamada deprem alanında oturma ve çatlamlar olacaktır.

6. Deprem dizayn parametrelerinin gerçekçi alınmadığı düşünülmektedir.

7. Sızdırmazlık için muhakkak jeomembran ile birlikte, esnek, sentetik bir malzemenin de kil kaplama arasına serilmesi zorunludur. Bu uygulanmadığı takdirde, gövde altındaki alüvyon kaldırılmalıdır. Ana kaya içerisinde enjeksiyonla mutlak geçirimsizliğin sağlanması gerekmektedir. Jeomembran uygulaması yamaçlarda da yapılmadığı takdirde, aynı şartlar yamaçlar için de geçerlidir.

8. Barajın mamba ve mansabında rasat kuyuları açılmalıdır. Bu kuyulardan periyodik aralıklarla alınacak yeraltı suyu numunelerinden kimyasal analizlerin yapılması gerekmektedir. Rasat ve analiz çalışmalarına İnşaat öncesinde başlanmalı ve inşaat sonrasında da devam ettirilmelidir. Su analizleri yürürlükte olan yönetmeliklere göre yapılmalıdır.

9. QÖyde ve kaplama için kullanılacak yapı gereçlerinin miktarı ve mühendislik kriterleri bu tür bir baraj için yeterli görülmemektedir. Bilhassa geçirimsizlik perdesinde kullanılacak kilin özelliklerinin yeterliliği ve alım yerinin etüdü tekrar yapılmalıdır. Öneriler geçirimsiz geçiş alım lokasyonu zaten şu anda Kestel Barajı göl alanı içinde kalmaktadır.

10. Maden kapandıktan sonra, atık havuzunun kurutulması amacıyla çekilecek su ve drenaj suları, artıldıktan sonra, tekrar kimyasal ağır element analize tabi tutulmalı ve uygunsu, doğal çevreye verilmelidir. Bu nedenle mutlaka arıtma tesisi kurulmalıdır.

11. Yeraltı suyu kullanımında arazide yapılacak hidrojeolojik etüd (jeolojik etüd, pampaj, sondaj ve pompa testleri, vd.) neticesinde, akifer özelliğindeki formasyonların hidrolik karakteristikleri saptanarak, formasyondan çekilecek suyun emniyetli verim miktarı tespit edilmelidir.

12. Atık havuz alanında açılan bir iki kuyu yeterli değildir. Yeni sondajlarla, alüvyon kalınlığı ve ayrılmış andezit kalınlığı netleştirilmelidir.

13. Atık barajının ve işletmenin bulunduğu bölgenin deprem risk analizi etüdünün yapılması gerekmektedir.

Sonuçlar:

1. ÇED raporunun ve Ovacık Atık Deposu Kesin Proje raporunun meslek alanımızla ilgili eksiklikleri tespit edilmiştir. Her iki rapordaki oldukça fazla sayıda ve önemli eksiklikler giderilmeden işletmeye geçilmesi, ileride tamiri mümkün olmayan zararlara neden olacaktır.

2. Gerekli olan Çevre Yasası yönetmelikleri acilen çıkarılmalıdır. Aksi takdirde, kanaatimizce, Ovacık özelinde ortaya çıkan sorunlar, gelecekte daha da artacaktır.

3. ÇED raporlarının uygulanması ve denetimi Çevre Bakanlığı, basın, meslek kuruluşları, mahalli idareler ve çevresel gönüllü kuruluşların işbirliği ile yapılmalıdır.